

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. I. Præmittuntur quæ apud omnes sunt certa

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

eligit finem in quantum hujusmodi, sed tantum media quæ ad illum ordinantur. Dixi, *in quantum hujusmodi*, quia sicut in speculativis quod in una demonstratione est principium, potest esse conclusio respectu alterius, ut patet in principiis scientiæ subalternatæ, quæ sunt conclusiones subalternantis; ita quod in una operatione est finis, potest ordinari ad aliquid ut ad finem, & tunc de illo, ut habet rationem mediæ formaliter, rationem verò finis tantum materialiter, potest esse electio. Sicut sanitas, quam medicus non eligit, sed supponit tanquam principium medicinæ, potest ordinari ad exercitium virtutis, & salutem spiritualem, & sub hac ratione eligi. Ex quo facillè intelliges id quod ait D. B. Thomas suprâ qu. 6. art. 2. nempe quod *apprehensio sine aliquis potest, deliberans de fine, & de his que sunt ad finem, moveri in finem, vel non moveri*: potest enim aliquis deliberare de fine, non quidem quantum ad ipsam rationem formalem finis, in communi & formaliter sumpti, quod est bonum conveniens ut sic (de hoc enim nulla est deliberatio, quia nulla est dubitatio, cum bonum omnes appetant sine deliberatione) sed de fine materialiter sumpto; quia nimirum non semper sumus certi, sed possumus dubitare, & consequenter inquirere & deliberare, in qua re inveniatur talis finis: sicut omnes desiderant beatè vivere, & tamen in qua re inveniatur ista beatitudo, multi dubitant, an in divitiis v. g. an in voluptatibus, an in Deo? Et similiter multi desiderant vitam rectè instituire, sed an ista vita sit eligenda in cœlibatu, vel in matrimonio, vel in studio, vel in militia, deliberationi subjicitur.

Advertendum est etiam, electionem duobus modis posse usurpari, primò improprie & in larga quadam significatione, prout solum significat amorem unius rei præ multis, & inter multa; secundo strictè & proprie, prout significat amare unum propter aliud, seu acceptionem unius præ alio ad finem obtinendum. Si primo modo electio accipiatur, non solum est de mediis, sed etiam de finibus, in quantum hujusmodi, imò & de ipso ultimo fine, sive vero, qui est solus Deus, sive falso, qui est bonum proprium ipsius peccatoris. Et secundum hanc electionis acceptionem intelligitur illud Deut. 26. *Dominum elegisti hodie, ut sit tibi Deus*; & etiam illud Luca 10. *Optimam partem elegit sibi Maria, qua non auferetur ab ea*: id est, æternam beatitudinem, sive requiem in æternum mansuram. Si autem secundo modo usurpetur electio, non est de fine, in quantum hujusmodi, sed solum de mediis, juxta illud Aristotelis 3. Ethic. *Voluntas finis est, electio eorum que sunt ad finem*.

Dico secundo, electionem non esse nisi de his quæ à nobis aguntur. Ita D. Thomas art. 4.

Probatur: Quamvis medium aliquando non sit actio nostra, neque res operabilis à nobis, at tamen semper subditur nostræ actioni, aut potius actio nostra una cum re externa unum constituit medium: sicut enim intentio non tendit in finem absolutè sumptum, sed in finem ut connotat actionem nostram, scilicet consecutionem & possessionem, eò quod tendat ad finem obtinendum; ita & electio tendit ad medium, non nudè, sed ut connotat operationem nostram; est enim id quo consequimur & obtinemus finem intentum, v. g. cum aliquis profecturus Parisios assumit equum, equus nudè sumptus, non est medium conducens ad finem, sed potius

Tom. III.

A equitatio. Ex quo patet hoc esse discrimen inter primam volitionem, intentionem, & electionem, quòd prima volitio, cum sit simplex complacencia in objecto, potest esse de re quæ à nobis non agitur; intentio verò & electio, quia respiciunt finem ut obtinendum ab appetente, tendunt ad rem operationi nostræ subjectam.

Dico tertio, electionem non esse de impossibili, cognito ut tali. Est etiam D. Thomæ art. 5.

Probatur primò: Electio non est nisi de his quæ à nobis aguntur, ut ostendimus conclusione præcedenti: Sed ea quæ per nos aguntur, sunt nobis possibilia: Ergo electio non est nisi possibile.

Secundò probatur: Electio procedit ex intentione efficaci finis: Atqui voluntas efficax non inclinat ad impossibilia: Ergo electio non est de impossibilibus.

Tertio: Electionis objectum est bonum utile ut sic: Sed id quod est impossibile non est utile: Ergo non est objectum electionis.

Denique probatur conclusio: Electio est tantum de his de quibus est consultatio, unde ab Aristotele *appetitus præconscripti* appellatur: Sed consultatio non est de impossibilibus, ut patet: Ergo nec electio.

Dixi electionem *de impossibili cognito ut tali*: nam ut ait D. Thomas resp. ad 2. *Sicut quandoque voluntas est alicujus quod apprehenditur ut bonum, & tamen non est verè bonum; ita quandoque est electio ejus quod apprehenditur ut possibile eligenti, quod tamen non est ei possibile*.

Quærent hic aliqui, an saltem inefficaciter & conditionatè voluntas possit ferri in impossibile, cognitum ut tale? Sed de hoc egimus in tractatu de Angelis.

Disp. 13. art. 3.

ARTICVLVS III.

Vtrum ex duobus bonis possit voluntas eligere minus bonum, vel saltem æquale?

§. I.

Premittuntur quæ apud omnes sunt certa.

CERTVM est primò, quod moraliter & regulariter loquendo, semper voluntas eligit id quod videtur melius: Tum quia homo ita inclinatus est ad proprium commodum, & ad suæ voluntatis impletionem, ut regulariter ad id, quod ad finem intentum magis videtur conducere, toto impetu & pondere voluntatis feratur: Tum etiam, quia moraliter fieri nequit, ut facta sufficienti inquisitione, intellectus practicè judicet duo media ita esse æqualia, ut aliqua bonitas non appareat in uno, ratione cujus emineat supra illud, sive illa petatur ex differentia specifica, sive ex individuali, sive ex aliqua circumstantia, putà approximatione &c.

Secundò certum est, voluntatem posse respue- re id quod intellectus judicat speculativè majus bonum, & ferri in id quod speculativè judicatur minus: nam ille qui peccat, præfert bonum utile vel delectabile bono honesto, quamvis speculativè judicet bonum honestum longè esse præstantius. Unde optimè Basiliius: *Quàm vani & iniqui filij hominum in stateris, qui terrena cœlestibus, corporalia spiritualibus, temporalia æternis anteponunt*. Et Bernardus: *Statera avaritia iniquissima est: plus enim in ea ponderat obolus quàm Deus, plus nummus quàm anima*.

A 2

Tertio non est dubium, quin possit voluntas æquale & minus bonum eligere, relicto meliori, saltem mediare, movendo scilicet intellectum ut novas rationes & motiva inveniat, propter quæ objectum, quod aliàs secundum se minus bonum, minusque amabile videbatur, reddatur convenientius & melius, saltem apparenter, & sic eligat illud præ alio. Unde D. Thomas hic art. 6. ad 3. *Nihil prohibet, si duo equalia proponantur secundum unam considerationem, quin circa alterum consideretur aliqua conditio, per quam eminent, & magis selectatur voluntas in illud quam in aliud.*

21. Difficultas ergo reducitur ad hoc, an propositis duobus bonis, non solum speculative & secundum se æqualibus, sed etiam practice, & ex parte iudicij & dictaminis practici intellectus, aut etiam propositis simul uno majori & alio minori, possit voluntas, non mutato iudicio, nec novo motivo proposito, eligere illud quod ut minus bonum, vel ut æquale alteri proponitur? Ratio autem dubitandi est, quia cum voluntas sit potentia caeca, sequitur ductum rationis, & dictamen seu iudicium practicum intellectus, unde si ille practice iudicet duo media esse æque utilia, aut unum minus & aliud magis utile, impossibile videtur quod voluntas in unum potius quam in aliud propendat, & multo minus quod eligat deterius, relicto meliori. Aliunde verò cum ipsa sit potentia libera, & à nullo objecto, præterquam à summo bono, clarè viso, necessitari possit, eiusque libertas præcipuè in electione consistat; videtur quod stante adhuc æquali aut meliori dictamine, medium æquale, aut minus bonum eligere possit.

22. Hæc difficultas Theologorum ingenia divisit, & in duas extremè oppositas coëgit abite sententias. Recentiores enim, ut Suarez, Valentia, Salas, & alij, existimant non posse libertatem voluntatis illam servari, nisi præsupposito ex parte intellectus iudicio practico de æqualitate vel inæqualitate mediolorum, possit ipsa voluntas quodcumque voluerit eligere, alterò relicto, & in quamlibet partem pro libito seipsam determinare. Thomistæ verò, quos sequuntur Vazquez hic disp. 43. cap. 2. & Bellarminus lib. 3. de gratia & lib. arbit. cap. 9. negant hoc requiri ad rationem libertatis, & docent esse impossibile, quod stante iudicio practico intellectus, dictantis melius & convenientius medium esse eligendum, voluntas minus bonum vel æquale eligat, sed si velit æquale aut minus bonum eligere, debere movere intellectum, ut novas rationes & motiva inveniat, propter quæ, id quod minus bonum vel æquale videbatur, melius & convenientius appareat: unde ait Bellarminus loco citato, *minus bonum posse eligi, si iudicatur majus.*

S. II.

Sententia negativa præfertur.

1. Ico primò, minus bonum, cognitum ut tale, & voluntati propositum, non posse eligi, relicto meliori.

23. Probatur primò ex Aristotele 3. Ethic. cap. 3. ubi ait: *Quod ceteris ex consultatione prætulimus, id eligibile est:* Sed intellectus in consultatione, quæ electionem antecedit, nunquam præfert, nec præferre potest medium minus bonum & minus utile, cognitum ut tale, meliori

A & utiliori; consultatio enim fit ad hoc ut intellectus inter se conferat media quæ invenit, & præferat illud quod iudicat magis utile & accommodatum ad finem obtinendum: Ergo medium minus bonum & minus utile, cognitum ut tale, non potest eligi.

24. Confirmatur & magis illustratur hæc ratio: Voluntas cum sit potentia caeca, non potest prosequi nisi objectum sibi ab intellectu propositum: Ergo non potest unum præeligere alteri, nisi intellectus iudicet unum esse alteri præeligendum. Atqui (subsumo) repugnat quod intellectus iudicet minus utile, apprehensum ut tale, utiliori & meliori esse præferendum: Ergo & quod voluntas illud per electionem alteri præferat. Major, & prima consequentia patent. Subsumptum verò probatur. Ratio eligibilitatis in mediis, non aliunde provenit, quam ex eorum utilitate, & proportionem seu accommodationem ad finem: Ergo repugnat quod intellectus iudicet medium illud esse magis eligibile, & alteri præferendum, quod cognoscit esse minus utile, & minus accommodatum ad finem executionem.

25. Confirmatur amplius: Objectum movet voluntatem, eam alliciendo & trahendo; quæ motio *metaphorica* à Philosophis appellatur: Ergo non potest voluntas ferri in unum objectum, præ alio, illudque præeligere, nisi ex parte illius major tractio & allicientia objectiva repariatur, & per consequens nisi aliquid melius & convenientius ab intellectu proponatur: talis enim tractio, seu allicientia & motio metaphorica, fit mediante bonitate & convenientia ab intellectu voluntati proposita; unde sicut incognita amare non possumus, ita nec præeligere ea quæ ut minus bona & minus utilia voluntati per iudicium practicum intellectus proponuntur.

26. Probatur secundò conclusio: Voluntas non potest eligere seu velle malum sub ratione mali: At si eligeret medium iudicatum minus bonum, relicto meliori, eligeret malum sub ratione mali: Ergo &c. Major à nobis sufficienter demonstrata est suprâ disp. 4. art. 1. Minor verò probatur: quia ut ait D. Thomas 1. p. qu. 50. art. 1. ad 1. *Medium comparatum ad unum extremum, videtur alterum extremum; sicut tepidum comparatum calido, videtur frigidum:* quam doctrinam accepit ex Aristotele 3. physic. cap. 1. ubi ait: *Medium est quodammodo ipsa extrema, ut media fidium, gravis ad ultimam dicitur, & acuta ad primam; fuscum etiam album ad nigrum dicitur, & nigrum ad album;* & ex Damasceno lib. 2. de fide cap. 3. ubi docet Angelos dici immateriales & incorporeos, quantum ad nos; & comparatos cum Deo dici materiales & corporeos; & sic etiam crepusculum aliquando vocatur dies, aliquando nox, aliquando medium quid, & utriusque confinium: Atqui minus bonum est quasi medium inter majus bonum & malum: Ergo comparative ad majus bonum, habet rationem mali; & per consequens si homo eligeret minus bonum, cognitum ut tale, relicto meliori, eligeret malum sub ratione mali.

27. Probatur tertio: In electione non simpliciter aliquid est volitum, sed unum est volitum, alio rejecto seu repudiato; unde si proposito medio meliori, & minus bono, voluntas istud eligeret, majus bonum cognitum ut tale repudiaret: Sed repugnat quod voluntas majus bonum,